

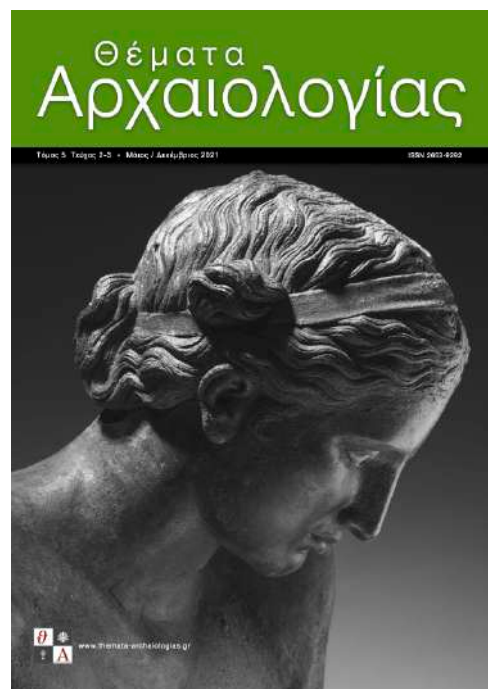
Ενάλιες Αρχαιολογικές Έρευνες 2021

1. Στενό Κυθήρων, 2. Ναυάγιο Αντικυθήρων, 3. Καισάρεια Ισραήλ

Συγγραφέας: **Παρασκευή Τακορού** (Επιμέλεια)

Ηλεκτρονική διεύθυνση άρθρου (Url): <https://www.themata-archaiologias.gr/wp-content/uploads/2022/06/enalia-news-2021-5-3-439-444.pdf>

© Περιοδικό Θέματα Αρχαιολογίας, τόμος 5, τεύχος 3, Σεπτέμβριος/Δεκέμβριος 2021, σ. 439-444

Τα **Θέματα Αρχαιολογίας** είναι ένα μη κερδοσκοπικό περιοδικό που έχει ως αποκλειστικό σκοπό να συμβάλει στην έγκυρη και επιστημονικώς αποδεκτή διάδοση και οικειοποίηση του τρόπου σκέψης και των κατακτήσεων της Αρχαιολογίας και της Ιστορίας της Τέχνης.

Αυτό το άρθρο χορηγείται με άδεια Creative Commons Αναφορά Δημιουργού-Μη Εμπορική Χρήση-Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 Διεθνές

ΣΤΕΝΟ ΚΥΘΗΡΩΝ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΣΕ ΝΑΥΑΓΙΟ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

Ναυάγιο κλασικών χρόνων, που είχε εντοπισθεί το 2019 στο στενό Κυθήρων – Νεάπολης σε βάθος 222 μ. στο πλαίσιο της οπτικής διασκόπησης για την καλωδίωση μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας από την Κίσαμο στην Νεάπολη Βοιών, διερευνήθηκε αρχαιολογικά στις 24-27 Σεπτεμβρίου από την Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων με την τεχνική υποστήριξη του Ελληνικού Κέντρου Θαλασσίων Ερευνών που διέθεσε το Ω/Κ ΑΙΓΑΙΟ εξοπλισμένο με το υποβρύχιο τηλεχειριζόμενο όχημα (ROV) MAX ROVER με ενσωματωμένο ηχοβολιστή πλευρικής σάρωσης (SSS). Η υποβρύχια έρευνα πραγματοποιήθηκε με την οικονομική υποστήριξη της ΑΔΜΗΕ. Το ναυάγιο χρονολογείται περίπου στα τέλη του 5ου μ.Χ. μέχρι τα μέσα του 4ου αι. π.Χ. και φαίνεται ότι κατέληξε στο βυθό με την καρίνα του, καθώς η γενική εικόνα της συγκέντρωσης του φορτίου διατηρεί γενικά το σχήμα του πλοίου.

Η Υπουργός Πολιτισμού και Αθλητισμού Λίνα Μενδώνη δήλωσε τα εξής: «*Η χώρα μας αποτελεί έναν αναπεπταμένο αρχαιολογικό χώρο, ένα αρχαιολογικό παλίμψηστο. Η στεριά, αλλά και οι θάλασσες μας κρύβουν ανεξερεύνητους πολιτιστικούς θησαυρούς. Σε κάθε μεγάλο έργο, δημόσιο ή ιδιωτικό, οι πιθανότητες αποκάλυψης αρχαιοτήτων είναι*

εξαιρετικά μεγάλες. Στην περίπτωση του έργου της καλωδίωσης μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας από την Κίσαμο στη Λακωνία, που έχει αναλάβει ο ΑΔΜΗΕ, εντοπίστηκε στο στενό Κυθήρων-Νεάπολης ένα σημαντικό ναυάγιο των κλασικών χρόνων, το οποίο διερευνήθηκε αρχαιολογικά από την Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού με την πολύτιμη τεχνική και επιστημονική υποστήριξη του Ελληνικού Κέντρου Θαλασσίων Ερευνών, ενώ το κόστος της έρευνας κάλυψε ο ΑΔΜΗΕ. Σε όλους τους συντελεστές της έρευνας εκφράζω συγχαρητήρια και ευχαριστίες».

Από τα προκαταρκτικά αποτελέσματα της υποβρύχιας έρευνας διαπιστώθηκε ότι εκτός από το φορτίο του πλοίου που αποτελείται κυρίως από κεραμεικούς αμφορείς, δευτερευόντως αμφορείς του επονομαζόμενου τύπου Solocha II, με πιθανή προέλευση από την αρχαία Πεπάρηθο (Σκόπελο), αμφορείς από την Χίο και τρεις πίθους, μετέφερε σύνολο επιτραπέζιων αγγείων από τα οποία ανελκυστήκαν ένας επιτραπέζιος αμφορίσκος με επίπεδη βάση, ένα πινάκιο και ένα ιχθυοπινάκιο και δύο σκυφίδια.

Η εκπόνηση της τρισδιάστατης απεικόνισης του ναυαγίου από τον Δρ Ιωάννη Ίσσαρη του ΕΛΚΕΘΕ βρίσκεται σε εξε-

© ΥΠΠΟΑ

© ΥΠΠΟΑ

λιξη και αναμένεται να διασαφηνίσει περισσότερο τα αρχικά συμπεράσματα, τον αριθμό των ορατών στον βυθό αντικειμένων, το μέγεθος της διασποράς του φορτίου και συνεπώς κατ' εκτίμηση το μέγεθος του πλοίου και τον πιθανό όγκο του φορτίου.

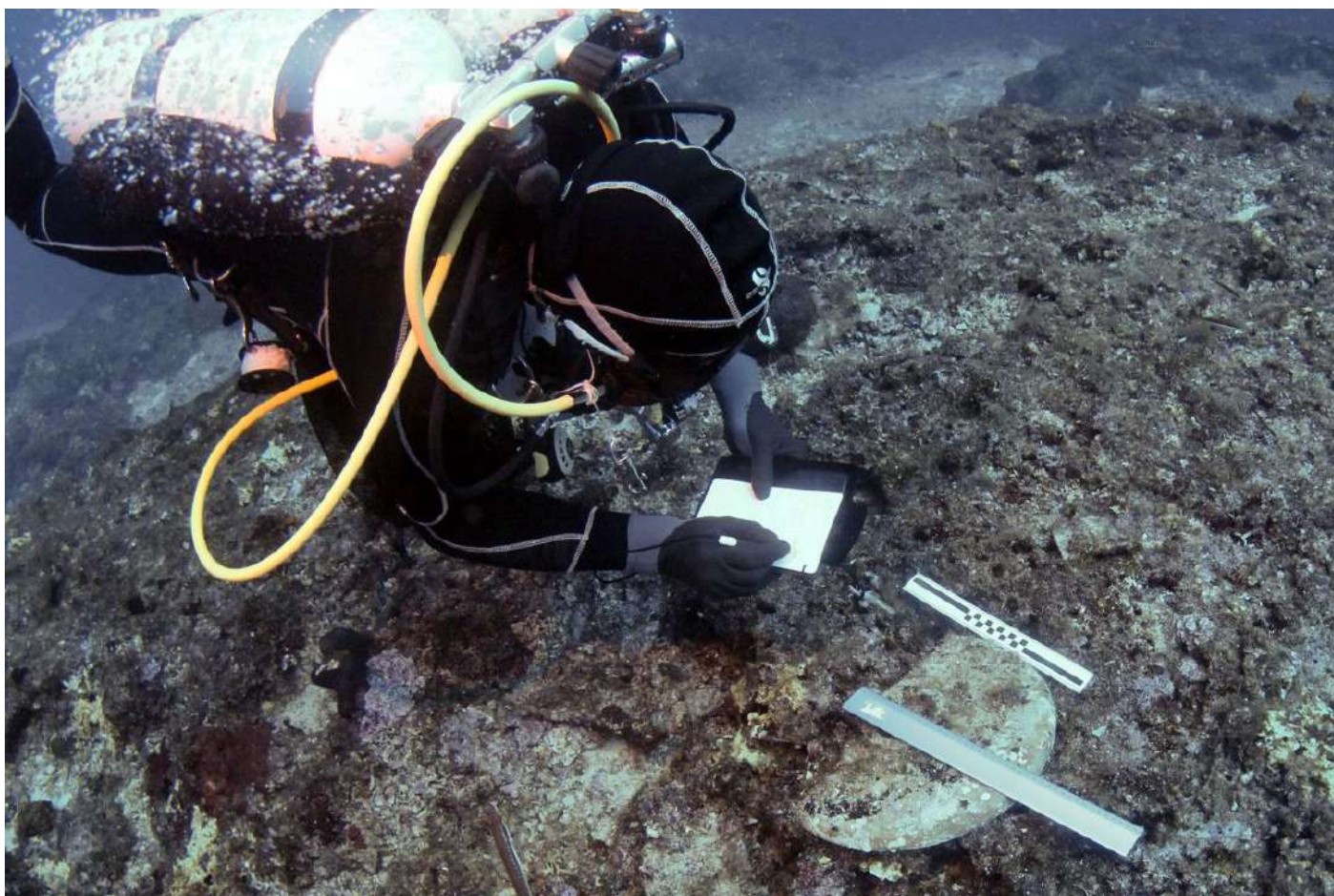
Τις δύο επιστημονικές ομάδες αποτελούσαν, από πλευράς ΕΕΑ οι αρχαιολόγοι Δρ Θεοτόκης Θεοδούλου, Τμημα-

τάρχης του Γραφείου Κρήτης της ΕΕΑ, Δρ Γεώργιος Τσιμπούκης και Δρ Σταυρούλα Βραχιονίδου, η Δρ ωκεανογραφίας Αναστασία Κουκά, από πλευράς ΕΛΚΕΘΕ οι Δρ Γρηγόρης Ρουσάκης, Μανώλης Καλλέργης και Λεωνίδα Μανουσάκης.

Πηγή: ΥΠΠΟΑ

ΝΑΥΑΓΙΟ ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΩΝ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΥΠΟΒΡΥΧΙΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ 2021

© ΥΠΠΟΙΑ

Ολοκληρώθηκαν, σύμφωνα με τη θετική γνωμοδότηση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου και την απόφαση της Γενικής Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού οι προκαταρκτικές και διερευνητικές εργασίες για το έτος 2021 στο Ναυάγιο των Αντικυθήρων. Το νέο πενταετές ερευνητικό πρόγραμμα της υποβρύχιας έρευνας, πραγματοποιείται από την Ελβετική Αρχαιολογική Σχολή, υπό τη διεύθυνση της Δρ Αγγελικής Γ. Σίμωσι, προϊσταμένης της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ευβοίας, και του Lorenz E. Baumer, καθηγητή κλασικής αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου της Γενεύης. Με βάση τα αποτελέσματα της φετινής έρευνας, θα καταρτιστεί λεπτομερές πρόγραμμα για τα έτη που θα ακολουθήσουν (2022-2025), σε συνεργασία με τους αρμόδιους και εμπλεκόμενους φορείς. Οι στόχοι της φετινής σύντομης αποστολής επιτεύχθηκαν στο μέγιστο βαθμό παρά τις εν μέρει δύσκολες καιρικές συνθήκες.

Η αποστολή της πρώτης περιόδου του δεύτερου πενταετούς προγράμματος πραγματοποιήθηκε στο διάστημα 1-10 Οκτωβρίου και επικεντρώθηκε στη λεπτομερή αποτύπωση του χώρου του ναυαγίου των Αντικυθήρων και στη δημιουργία ενός πλήρους φωτογραμμετρικού τρισδιάστατου μοντέλου του σε υψηλή ανάλυση. Η αποτύπωση επιτρέπει, αφενός μια πολύ ακριβέστερη ανάλυση της κατανομής των ευρημάτων στο υποθαλάσσιο έδαφος, η οποία είναι θεμελιώδης για

την ακριβή αναπαράσταση της βύθισης του πλοίου τον 1ο αιώνα π.Χ., και αφετέρου την παρουσίαση ενός νέου εργαλείου αιχμής για τον ακριβή σχεδιασμό της περαιτέρω έρευνας.

Η διαδοχική ενσωμάτωση νέων και παλαιότερων ευρημάτων στο μοντέλο θα έχει ως αποτέλεσμα την πλήρη τεκμηρίωση του ναυαγίου. Επίσης, παρέχει την δυνατότητα για ειδική πρόσβαση στον χώρο ακόμη και μέσω του διαδικτύου. Η φετινή αποστολή, κατέγραψε επίσης, ένα μεγαλύτερο μέρος του περιβάλλοντος χώρου του ναυαγίου, παρέχοντας νέες και σημαντικές πληροφορίες που θα διερευνηθούν σε μελλοντικές αποστολές.

Παρά την πληθώρα των ευρημάτων που έχουν ανελκυστεί από το ναυάγιο από το 1900 μέχρι σήμερα, η πρόσφατη έρευνα των ετών 2014-2019 αποδεικνύει ότι η επιστημονική κοινότητα βρίσκεται στα πρόθυρα της αποκάλυψης και άλλων σημαντικών αρχαιολογικών τεκμηρίων που θα βοηθήσουν στην πληρέστερη κατανόηση του χώρου, απαντώντας καιρικά ερωτήματα που παραμένουν αναπάντητα για περισσότερο από 100 χρόνια.

Σκοπός της έρευνας είναι η ολοκλήρωση της συλλογής των στοιχείων που είναι απαραίτητα για την εξαγωγή συμπερασμάτων σε σχέση με την ύπαρξη άλλων υπολειμμάτων του Μηχανισμού των Αντικυθήρων στον χώρο του ναυαγίου, με το φορτίο του ναυαγίου και το ίδιο το πλοίο που παραμένουν

© ΥΠΠΟΑ

© ΥΠΠΟΑ

σκεπασμένα ως αποτέλεσμα κατολίθωσης, με την τυχόν σύνδεση των ναυαγίων Α και Β, καθώς και με τον αριθμό των ατόμων που επέβαιναν στο πλοίο του ναυαγίου Α. Εξίσου σημαντικός στόχος είναι η αποκάλυψη και περισυλλογή ευρημάτων, μεταξύ των οποίων ανθρώπινα σκελετικά υπολείμματα, τμήματα του πλοίου των Αντικυθήρων και του φορτίου του, τα οποία παραμένουν εκτεθειμένα και ευάλωτα σε πιθανές ανθρωπογενείς παρεμβάσεις και στην δυσμενή επίδραση του περιβάλλοντος.

Το σημαντικότερο εύρημα είναι ένα τμήμα ενός μαρμάρινου αγάλματος παγιδευμένο κάτω από έναν βαρύ ογκόλιθο. Η αρχική ανάλυση και τεκμηρίωση του αντικειμένου πραγματοποιήθηκε με επιτόπια φωτογραμμετρία, ενώ η περαιτέρω διερεύνησή του θα πραγματοποιηθεί εν ευθέτω χρόνω. Κατά τη διάρκεια της έρευνας ανασύρθηκαν κάποια μικρότερα ξύλινα και χάλκινα δομικά στοιχεία του πλοίου καθώς και κάποια θραύσματα κεραμικών που δίνουν πολύτιμες πληροφορίες για τη χρονολόγηση και τη σύνθεση του φορτίου. Μαζί με τα άλλα ευρήματα που θα

αποδώσει η μελλοντική ανασκαφή, θα συμβάλει στην πληρέστερη κατανόηση του πολύτιμου φορτίου που μετέφερε το πλοίο.

Τον συντονισμό των ομάδων πεδίου ανέλαβε ο αρχιπλοίαρχος Αλέξανδρος Παλατιανός και την διεύθυνση της υποβρύχιας έρευνας ο Αλέξανδρος Σωτηρίου, συνεργαζόμενος ερευνητής αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου της Γενεύης, ενώ συμμετείχαν μέλη της Ομάδας Ειδικών Καταδύσεων της Μονάδας Υποβρυχίων Αποστολών του Λιμενικού Σώματος οι οποίοι έκαναν χρήση συσκευών κατάδυσης μικτών αερίων, καθώς και ο καταδυόμενος αρχαιολόγος Ορέστης Μανούσος και η Ιταλίδα ερευνητριά Δρ Elisa Costa του Πανεπιστημίου Ca' Foscari της Βενετίας. Η έρευνα διεξάγεται από την Ελβετική Αρχαιολογική Σχολή υπό την εποπτεία της Εφορείας Εναλίων Αρχαιοτήτων. Η επίσημη ιστοσελίδα της ερευνητικής ομάδας είναι η <http://antikythera.org.gr>

Πηγή: ΥΠΠΟΑ

ΚΑΙΣΑΡΕΙΑ ΙΣΡΑΗΛ

ΧΡΥΣΟ ΔΑΚΤΥΛΙΔΙ ΜΕ ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΩΣ «ΚΑΛΟΣ ΠΟΙΜΕΝΑΣ», ΗΛΘΕ ΣΤΟ ΦΩΣ ΣΕ ΝΑΥΑΓΙΟ

Αρχαιολόγοι της Υπηρεσίας Αρχαιοτήτων του Ισραήλ, οι οποίοι πραγματοποιούν ενάλιες έρευνες στα ανοικτά των ακτών της Παραλίου Καισάρειας (Caesarea Maritima), έφεραν στο φως σημαντικά ευρήματα που χρονολογούνται από τον 3ο αιώνα μ.Χ.

Τα ευρήματα προέρχονται από τα ναυάγια δύο πλοίων που βυθίστηκαν κοντά στη βόρεια πλευρά της πόλης κατά τη διάρκεια της ρωμαϊκής περιόδου. Τα ναυαγισμένα κύτη των δύο πλοίων και τα φορτία τους ανακαλύφθηκαν διάσπαρτα μόλις 4 μ. κάτω από το νερό.

«Τα πλοία πιθανότατα ήταν αγκυροβολημένα σε κοντινή απόσταση και ναυάγησαν από καταιγίδα», ανέφεραν οι Jacob Sharvit και Dror Planer της Marine Archaeology της IAA. «Ενδέχεται να είχαν αγκυροβολήσει στα ανοικτά μετά από δυσκολία, ή φοβούμενοι θνελλώδεις καιρικές συνθήκες, καθώς οι ναυτικοί γνωρίζουν καλά ότι η πρόσδεση σε ρηγά, ανοικτά νερά έξω από ένα λιμάνι είναι επικίνδυνη και επωρεπής σε καταστροφές», σημείωσαν οι δύο επιστήμονες.

Η ανακάλυψη ενός χρυσού δακτυλιδιού με χαραγμένη τη μορφή του Καλού Ποιμένα.

© Dafna Gazit/Israel Antiquities Authority

© Israel Antiquities Authority

© Israel Antiquities Authority

Η ανακάλυψη ερυθρού πολύτιμου λίθου με χαραγμένη μια λύρα.

© Yaniv Berman/Israel Antiquities Authority

Μερικά από τα πιο ενδιαφέροντα ευρήματα είναι αυτά που πιστεύεται ότι ήταν προσωπικά αντικείμενα των επιβαινόντων. Ανάμεσά τους ξεχωρίζει ένα χρυσό δακτυλίδι με ενσωματωμένο πράσινο πολύτιμο λίθο που απεικονίζει νεαρό ποιμένα ενδεδυμένο με χιτώνα και με κριάρι ή πρόβατο στους ώμους του. Η παράσταση πιστεύεται ότι είναι το χριστιανικό σύμβολο του «Καλού Ποιμένα», μια πρόωμη απεικόνιση του Ιησού, υποδηλώνοντας ότι ο ιδιοκτήτης του ήταν πιθανότατα ένας Χριστιανός (της Παλαιохριστιανικής περιόδου). Ανακαλύφθηκε επίσης ένας ερυθρός πολύτιμος λίθος, που πιστεύεται ότι κάποτε βρισκόταν ενσωματωμένος σε ένα δακτυλίδι, με λαξευμένη παράσταση λύρας, γνωστή στην εβραϊκή παράδοση ως *Άρπα του Δαβίδ* και στην ελληνική μυθολογία ως *Λύρα του Απόλλωνα*. Βρέθηκαν επίσης ένα χάλκινο ειδώλιο με τη μορφή αετού, αποτροπαϊκές καμπάνες για να διώχνουν τα κακά πνεύματα, ένα άγαλμα Ρωμαίου ηθοποιού με προσωπίο κωμωδίας, πήλινα αγγεία και μια μεγάλη σιδερένια άγκυρα. Ο θησαυρός περιελάμβανε ακόμη εκατοντάδες ασημένια και χάλκινα ρωμαϊκά νομίσματα που χρονολογούνται από τα μέσα του 3ου αι. μ.Χ.

Πηγή: www.timesofisrael.com

Επιμέλεια
Παρασκευή Τακορού
Αρχαιολόγος